

זה ספר תולדות אדם

1. בר"ר יז, ד

א"ר אחא בשעה שבא הקב"ה לבראת את האדם נמלך במלאכי השרת אמר להן נעשה אדם אמרו לו אדם זה מה טיבו אמר להן חכמתו מרובה משלכם הביא לפניהם את הבהמה ואת החיה ואת העוף אמר להם זה מה שמו ולא היו יודעין העבירן לפני אדם אמר לו זה מה שמו אמר זה שור זה חמור זה סוס וזה גמל ואתה מה שמך אמר לו אני נאה להקרא אדם שנבראתי מן האדמה ואני מה שמי א"ל לך נאה להקראות אדני שאתה אדון לכל בריותיך א"ר אחא (ישעיה מב) אני ה' הוא שמי הוא שמי שקרא לי אדם הראשון.

2. השל"ה הקדוש - תולדות אדם הקדמת.

'אדם' מלשון אדמה לעליון. ועל כסא דמות אדם, ואם הוא מפריד את עצמו מהדביקות, אז נקרא אדם על שם האדמה אשר לוקח ממנה, ועפר הוא ולעפר ישוב. אמנם שם אדם המורה על אדמה לעליון, זהו עיקר התכלית, כי הרע לא נברא רק בעבור הטוב כדפירשתי, על כן שם אדם בעצם, שכן עולה במספר בשמו הגדול במילואו 'יוד' 'הא' 'ואו' 'הא':

2א. ספר תפארת ישראל - פרק לג

כי כאשר תמצא כי האדם שקרא שמות לכל ... הרי כי הש"י הביא התחתונים אל האדם והוא יקרא להם שמות וד"ז ענין מופלג כי דוקא ראוי האדם שיקרא שמות, כי הנמצאים יקרא להם שמות מתחלפים לפי אשר הם מתיחסים אליהם... והנמצאים כלם הם מתיחסים אל האדם אשר הוא עיקר בתחתונים, ולפיכך האדם קורא שמות כפי אשר הם מתיחסים אל האדם לא כפי אשר מתיחסים לדבר זולת זה. ויותר מזה אף שמו יתברך נקרא כאשר הוא אל האדם:

3. אהבת ריע פ"א, ב

12) ולכך אמר בן עזאי כי זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלהים אדם בדם מות אלהים עשה אתו - הוא כלל יותר, כי מה שיש לאדם תולדות בשביל זה הוא לגמרי בדמות אלהים שאם אין לו בנים כאלו הוא ממעט הדמות, שכך אמרו (יבמות ס"ג, ב') כל שאינו עוסק בפריה ורביה כאלו הוא ממעט הדמות שנא' בדמות אלהים עשה אותו וסמך ליה ואתם פרו ורבו וגו'.

13) והדבר הזה מפני כי הדמות הוא צריך שיהא נשאר קיים, וכאשר עוסק בפריה ורביה הרי הוא מוליד בדמותו ובצלמו וזה

נקרא דמות גמור, ולפיכך אמר זה ספר תולדות אדם בדמות אלהים עשה אותו הוא כלל יותר.

14) וזה דווקא כאשר יש לו תולדות וכל התורה הוא פירוש זה באיזה ענין מגיע האדם למעלה זאת והוא ע"י מצות עשה שהם

רמ"ח כנגד אברי האדם שהם צלמו כמו שבארנו זה במקום אחד. כך פי' ת"כ.

15) ועוד כי בפסוק זה נאמר בפ"י זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלהים אדם בדם מות אלהים עשה אתו - ובזה הפסוק נזכר כי

כל תולדות האדם נבראו בצלם אלהים.

16) וכלל זה יותר מן ואהבת לרעך כמוך, כי ואהבת לרעך כמוך משמע כמוך ולא יותר ואם הוא מתבזה א"כ חבירו ג"כ יהיה מתבזה שהרי לא כתיב אלא ואהבת לרעך כמוך ולא יותר מן כמוך, אבל פסוק זה לא כתיב כמוך רק בדמות אלהים עשה אותו לכך הוא כלל יותר ויותר.

4. ספר חדושי אגדות חלק ראשון עמוד קמ - מסכת יבמות

כי צלם אלקים ראוי שיצא לפעל לגמרי בכל מה שאפשר, כי הש"י הוא בפעל הגמור לכך צלמו ג"כ ראוי שיהיה בפעל ואם אינו עוסק בפריה ורביה הרי ממעט בדמות הזה [מה] שהוא ראוי שיהיה נמצא בפעל הגמור...

4א. ספר דרך חיים - פרק ו משנה י

הש"י הוא השלם לגמרי עד שאי אפשר שיחסר שלימותו, ואין ספק כי הדבר שהוא בפעל הוא יותר שלם ממה שהוא בכח, ולפיכך אף על גב שהש"י בכוחו יכול לעשות כרצונו, דבר זה אינו רק בכח וכאשר הוא בפעל המציאות דבר זה נחשב שלימות לגמרי שהוא בפועל, ולפיכך המציא הש"י את העולם בפעל עד שמלכותו יתברך הוא בפעל ולא שיהיה זה בכח בלבד.

4ב. ספר העקרים - מאמר שלישי פרק ג

כל דבר שהוא בכח צריך שיצא מן הכח אל הפעל וכל מה שלא יצא מן הכח אל הפעל הנה מציאותו בכחניות ההוא לבטלה כאלו לא היה ולזה הוא מבואר בשלמות האדם ותכליתו האחרון שאמרנו שהוא בו בכח אם לא ימצא בפעל יהיה מציאות מין האדם לבטלה כי לא יהיה לו יתרון על שאר מיני בעלי חיים...

5. ספר דרך חיים - פרק ב משנה ח

ואמר כי האדם נברא לעמל שלא יהיה בעל הנחה כלל רק יוציא שלימתו אל הפעל תמיד בלי הנחה, שכך ראוי מצד טבע הבריאה, שכל הנבראים נבראו שיהיו בשלימות ולא יהיו חסרים והאדם הזה אי אפשר שיבא אל ההשלמה עד שיהיה בעל הנחה לגמרי. וזהו מה שלא נאמר באדם כי טוב יותר מכל הנמצאים, כי כל הנמצאים הם נבראים ויש להם שלימותם, אבל האדם לא נברא בהשלמה ולא נמצא האדם בהשלמה וזהו שלימותו בעצמו שהוא מתנועע אל הפעל ומוציא שלימתו תמיד אל הפעל, ודבר זה הוא שלימתו...

6. ספר גור אריה על דברים - פרק ד פסוק לב

ונמצא שהאדם השלמת כל הנמצאים התחתונים, שהוא לבד בריאה שלימה, והוא משלים כל התחתונים, עד שאתה שואל על הים שהוא בקצה העולם מה הוא השלמת צורתו, תשיב שהאדם הוא המשלים את מציאות התחתונים, הרי האדם צורת הכל. נמצא שהאדם קודם שחטא היה מתפשט בכל, שהאדם הוא הכל.

6א. אורות הקודש ב תקלב

מבינים אנו בשלמות האלהית המוחלטה שני ערכים של השלמה. ערך אחד של השלמה, שמצד גדלה וגמירתה אין שייך בה הוספה של מעלה. אבל אם לא היתה האפשרות של הוספה היה זה בעצמו ענין חסרון. כי השלמות ההולכת ונוספת תמיד יש בה יתרון ותענוג ואיזה מין העלאה, שאנו עורגים לה כל כך, הליכה מחיל אל חיל, אשר על כן לא תוכל השלמות האלהית להיות חסרה זה היתרון של הוספת הכח. ועל זה יש באלהות הכשרון של היצירה, ההתהוות העולמית הבלתי מוגבלת, ההולכת בכל ערכיה ומתעלה, ונמצא שהנשמה האלהית העצמית שבהויה המחיה אותה העילוי התמידי שלה, שהוא הוא יסודה האלהי, הקורא אותה להמצא ולהשתכלל. וזאת היא האפלה השוריה בשטתם של הפלוסופים המעפילים המודרניים (ברגסון).

6ב. ליקוטי מוה"ר"ן - מהדורא קמא סימן פט

ותתקשרהו מעט מאלקים וכבודו וקדושתו ותעטרהו (תהלים ח). הנה ידוע, כי כל מה שחסר לאדם הן ברוחני הן בגשמי, החסרון הוא בהשכינה, שהוא בחינת אלקים. וזהו ותתקשרהו, בנדאי מעט מאלקים, הינו החסרון בנדאי מאלקים, הינו בהשכינה.